

Nota voor burgemeester en wethouders

Team
DEV-RM

Onderwerp

PvA Rattenoverlast

1- Notagegevens		2- Bestuursorgaan	
Notanummer	2018-000829	☒ B & W	15-05-2018
Datum	20-04-2018	☐ Raad	--
Programma:		☐ Burgemeester	--
03 Leefomgeving		College van B & W	
Portefeuillehouder Weth. Rorink		- Burgemeester	- Weth. Kolkman
		- Weth. Grijzen	- Weth. Rorink

Besluitenlijst	d.d.	d.d.	d.d.
☐ Akkoordstukken	--	☒ Openbaar	15-05-2018
		☐ Besloten	--

Routing	d.d.	par.	
programmamanager	04-05-2018	☐ adj.secr.	--
regiemanager	04-05-2018	☒ gem.secr.	08-05-2018
wethouder	08-05-2018	BIS Openbaar	
		Status	Definitief 2018-05-16

Bijlagen

PvA Rattenoverlast

B & W d.d.: 15-05-2018

Besloten wordt:

- 1 Kennis te nemen van het concept plan van aanpak Rattenoverlast;
- 2 de raadsmededeling vast te stellen;
- 3 de stukken aan te bieden aan de raad;
- 4 de nota en het besluit openbaar te maken.

Financiële aspecten:

Financiële gevolgen voor de gemeente?	Nee
Begrotingswijziging	Nee

Voorstel openbaarmaking conform Wet Openbaarheid Bestuur (Wob)

- De nota en het besluit openbaar te maken
- De nota en het besluit openbaar te maken vergezeld van bijgaand persbericht
- De nota en het besluit openbaar te maken nadat

De nota en het besluit openbaar te maken, behalve...

Het besluit openbaar te maken, maar niet de nota, gelet op artikel:

De nota en het besluit niet openbaar te maken, gelet op artikel:

Kennisgeving/ Bekendmaking Awb

Kennisgeving (publicatie) conform Awb	Nee
Bekendmaking conform Awb	Nee

ADVIESRADEN:

Toelichting

Inleiding

In 2017 is er sprake geweest van een toename van overlast door ratten in een aantal straten en buurten in Deventer. Er was voor die tijd ook al sprake van enige toename van overlast in Deventer. Naar aanleiding hiervan zijn in 2017 door diverse raadsfracties ook enkele malen vragen gesteld (o.a. art 46). Als reactie hierop heeft het college een plan van aanpak toegezegd, dat hierbij is toegevoegd.

De rattenoverlast speelt op meer locaties in Deventer. De aanpak van de rattenoverlast is complex en dient integraal met meerdere betrokken partijen te worden opgepakt. Hierbij geldt dat inwoners en bedrijven op eigen terrein zelf verantwoordelijk zijn voor het voorkomen en het bestrijden van ratten. De laatste tijd is de aandacht voor de oplossing van het vraagstuk ook toegenomen.

Beoogd resultaat

Als gemeente met meer slagkracht en meer effect optreden tegen de (groeierende) rattenoverlast.

Kader

- Visie Leefomgeving
- Afvalstoffenverordening (ASV)
- Enkele wetten waaronder: Wet publieke gezondheid, Woningwet en Bouwbesluit 2012, Warenwet, Wet gewasbeschermingsmiddelen en Biociden, Burgerlijk Wetboek en Natuurbeschermingswet.

Argumenten voor en tegen

Zowel met de huidige inzet als met de voorgestelde maatregelen voldoet de gemeente aan haar zorgplicht rondom de volksgezondheid.

Extern draagvlak (partners)

De bestrijding van rattenoverlast kan rekenen op (groot) draagvlak.

Financiële consequenties

Het college onderkent de problematiek rondom de rattenoverlast maar stelt vast dat er nu nog geen acuut gevaar is voor de volksgezondheid. Mede vanwege beperkte financiële ruimte zetten we de voorgestelde acties vanuit het plan van aanpak nu nog niet in.

Aanpak/uitvoering

In het Plan van Aanpak zijn (naast de al bestaande activiteiten) de volgende aanvullende voorstellen gedaan:

- Het aanstellen van een interne coördinator voor de rattenbestrijding die zorgt voor meer samenhang en afstemming tussen de maatsregelen van de diverse betrokken partijen. Hierdoor wordt meer slagkracht en effect bereikt. Er worden hiermee overigens geen verantwoordelijkheden van partijen overgenomen maar ze worden wel veel beter op elkaar afgestemd.
- Het geven van gerichte en heldere voorlichting aan inwoners en bedrijven over maatregelen om rattenoverlast te voorkomen en over taken en verantwoordelijkheden bij het voorkomen en het bestrijden van rattenoverlast.
- Het preventief bestrijden van ratten, door inrichtings- en beheer eisen mee te geven bij (her)ontwikkelingen. Ook worden de meldingen intensiever, op een punt gemonitord, zodat eerder trends gesignaleerd kunnen worden en gezamenlijke maatregelen genomen kunnen worden.
- Het actief integrale maatregelen nemen bij grootschalige overlast, indien zich dit voordoet.

RAADSMEDEDELING

Onderwerp	PvA Rattenoverlast		
Mededelingennr		Portef.houder	Weth. Rorink
Team	DEV-RM	BenW-besluit d.d.:	--

1. Inleiding: waarom deze mededeling

In 2017 is er sprake geweest van een toename van overlast door ratten in een aantal straten en buurten in Deventer. Er was voor die tijd ook al sprake van enige toename van overlast in Deventer. Naar aanleiding hiervan zijn in 2017 door diverse raadsfracties ook enkele malen vragen gesteld (o.a. art 46). Als reactie hierop heeft het college een plan van aanpak toegezegd, dat hierbij - in concept - is toegevoegd.

De rattenoverlast speelt op meer locaties in Deventer. De aanpak van de rattenoverlast is complex en dient integraal met meerdere betrokken partijen te worden opgepakt. Hierbij geldt dat inwoners en bedrijven op eigen terrein zelf verantwoordelijk zijn voor het voorkomen en het bestrijden van ratten. De laatste tijd is de aandacht voor de oplossing van het vraagstuk ook toegenomen.

2. Kader

- Visie Leefomgeving
- Afvalstoffenverordening (ASV)
- Enkele wetten waaronder: Wet publieke gezondheid, Woningwet en Bouwbesluit 2012, Warenwet, Wet gewasbeschermingsmiddelen en Biociden, Burgerlijk Wetboek en Natuurbeschermingswet.

3. Kern van de boodschap

Ondanks de toename van het aantal meldingen is in Deventer de overlast nog steeds beheersbaar. In het plan van aanpak zijn aanvullende maatregelen beschreven die ervoor zorgen dat de problematiek ook in de nabije toekomst goed beheersbaar blijft.

Alhoewel het college de problematiek rondom de rattenoverlast onderkent, stelt ze vast dat er nu nog geen acuut gevaar is voor de volksgezondheid. Mede vanwege beperkte financiële ruimte zetten we de voorgestelde acties vanuit het plan van aanpak nu nog niet in.

4. Nadere toelichting

De afgelopen jaren is het aantal meldingen van ratten in (de openbare ruimte van) Deventer, net als in de rest van Nederland, sterk toegenomen. Dit blijkt uit een analyse van de meldingen uit het Meldpunt Openbare Ruimte van de gemeente Deventer over de periode januari 2010 tot en met december 2017.

De oorzaken voor de toename zijn divers maar liggen hoofdzakelijk bij menselijk gedrag en het verbod op bestrijdingsmiddelen voor ratten in combinatie met de bezuinigingen op het beheer.

Tot nu toe volgde de gemeente strikt de wetgeving en bijbehorende rolverdeling. Als in de openbare ruimte de oorzaak voor overlast lag, pakte de gemeente dit op. Wanneer rattenoverlast veroorzaakt werd door problemen op particuliere terreinen, moest dit worden opgepakt door de particulieren zelf.

Het doel van de voorgestelde maatregelen in het plan van aanpak is om tijdig en adequaat in te kunnen grijpen en om zoveel mogelijk te voorkomen dat grootschalige overlast kan ontstaan. Dit betekent dat we als gemeente ten opzichte van het verleden meer willen coördineren, gerichtere voorlichting willen geven en onze slagkracht willen vergroten. In het Plan van Aanpak worden hiertoe (naast de al bestaande activiteiten) de volgende aanvullende voorstellen gedaan:

- Het aanstellen van een interne coördinator voor de rattenbestrijding die zorgt voor meer samenhang en afstemming tussen de maatregelen van de diverse betrokken partijen. Hierdoor wordt meer slagkracht en effect bereikt. Er worden hiermee overigens geen verantwoordelijkheden van partijen overgenomen maar ze worden wel veel beter op elkaar afgestemd.
- Het geven van gerichte en heldere voorlichting aan inwoners en bedrijven over maatregelen om rattenoverlast te voorkomen en over taken en verantwoordelijkheden bij het voorkomen en het bestrijden van rattenoverlast.
- Het preventief bestrijden van ratten, door inrichtings- en beheer eisen mee te geven bij (her)ontwikkelingen. Ook worden de meldingen intensiever, op een punt gemonitord, zodat eerder trends gesignaleerd kunnen worden en gezamenlijke maatregelen genomen kunnen worden.
- Het actief integrale maatregelen nemen bij grootschalige overlast, indien zich dit voordoet.

De geraamde kosten voor deze aanvullende maatregelen bedragen € 50.000 per jaar. Op dit moment is er onvoldoende financiële ruimte om deze extra kosten te dekken. Alhoewel het college de problematiek rondom de rattenoverlast onderkent, stelt ze vast dat er nu nog geen acuut gevaar is voor de volksgezondheid. De voorgestelde acties zullen nu nog niet worden ingezet.

Memo

Datum : 25 april 2018

Aan : Richard van Hout, Denny Lobeek

Kopie aan : Ben Voorhorst, Margreet Tonen

Van : Torsten Kooistra (IBL)

Onderwerp : Voorstel aanpak rattenoverlast

Aanleiding

De directe aanleiding voor het verbeteren van de aanpak van de rattenoverlast is de gesignaleerde overlast in een aantal straten en buurten in Deventer. Er is al enige tijd sprake van een toename van de overlast in Deventer. Vandaar dat er nu een plan van aanpak is opgesteld om dit probleem beter aan te gaan pakken.

De rattenoverlast speelt op meer locaties in Deventer. De aanpak van de rattenoverlast is complex en dient integraal met meerdere betrokken partijen te worden opgepakt. Hierbij geldt dat inwoners en bedrijven op eigen terrein zelf verantwoordelijk zijn voor het voorkomen en het bestrijden van ratten. De laatste tijd is ook de aandacht voor het vraagstuk toegenomen.

Ondanks de toename van het aantal meldingen is in Deventer de overlast nog steeds beheersbaar. In het plan van aanpak zijn aanvullende maatregelen beschreven die ervoor zorgen dat de problematiek beheersbaar blijft.

Huidige situatie

De afgelopen jaren is het aantal meldingen van ratten in (de openbare ruimte van) Deventer, net als in de rest van Nederland, sterk toegenomen. Dit blijkt uit een analyse van de meldingen uit het Meldpunt Openbare Ruimte van de gemeente Deventer over de periode januari 2010 tot en met december 2017. Een uitgebreide analyse van de meldingen is opgenomen in bijlage 1.

Tabel 1: aantal melding van ratten in de openbare ruimte per jaar

	2010	2011	2 ^e helft 2012	2013	2014	2015	2016	2017	Totaal
Ratten in de openbare ruimte	19	22	13	19	48	42	57	78	298

De aanpak en coördinatie van rattenoverlast in de huidige situatie is enigszins versnipperd. De meldingen komen op verschillende plekken in de organisatie binnen, onder andere via het Meldpunt Openbare Ruimte, maar ook via WijDeventer, de sociale teams en de assistent wijkenbeheerders. Hierdoor is er geen volledig zicht op de omvang en locaties van de rattenoverlast.

Belangrijkste oorzaken

Menselijk handelen is de belangrijkste oorzaak van de aanwezigheid van ratten in stedelijk gebied. Waar mensen wonen zijn van oudsher ook ratten te vinden. Ratten kunnen vervolgens tot overlast leiden doordat mensen zorgen voor voedsel en schuilplekken voor ratten. Bijvoorbeeld door het voeren van dieren, zoals eenden in parken en langs de IJssel of vogels in de tuin. Maar ook door het opslaan van spullen in de tuin, wat zorgt voor schuilplekken en nestmateriaal voor ratten. Ook blijkt dat bij rattenoverlast de riolering op eigen terrein of in de woning vaak in slechte staat verkeerd.

Daarnaast heeft de toename van het aantal meldingen van ratten in de openbare ruimte verschillende andere mogelijke oorzaken.

Sinds 2015 is het gebruik van bestrijdingsmiddelen (gif) voor plaagdierbeheersing, van onder andere ratten, in de openbare ruimte verboden. Dit verbod heeft mogelijk geleid een minder effectieve bestrijding van ratten, wat kan leiden tot een stijging van het aantal meldingen van ratten in de openbare ruimte.

Bezuinigingen op het groenbeheer hebben geleid tot extensief groenbeheer, wat betekent dat het groen minder vaak gemaaid dan wel gesnoeid wordt. Door extensief beheer ontstaan er meer schuilplekken voor ratten. Wat kan leiden tot meer meldingen.

Mogelijk hebben ook de zachte winters van de afgelopen jaren bijgedragen aan het groeiende aantal meldingen. Door de zachtere winters is meer voedsel te vinden en sterven minder ratten aan bijvoorbeeld infectieziektes.

In stedelijk gebied heeft de rat weinig natuurlijke vijanden. Hierdoor is geen sprake van een natuurlijk evenwicht.

Gevolgen

De belangrijkste gevolgen van rattenoverlast zijn het risico voor de volksgezondheid, de aantasting van het woongenot van inwoners en schade aan of in gebouwen.

Risico voor volksgezondheid

Ratten kunnen dragers zijn van ziektekiemen. Hiermee vormen ratten een risico voor de volksgezondheid.

Sinds 2014 is landelijk een toename te zien van het aantal meldingen van de ziekte van Weil. Ratten kunnen de bacterie, die zorgt voor deze ziekte, bij zich dragen. Via de urine van ratten kan de omgeving vervolgens besmet raken en kan de ziekte op mensen worden overgedragen.

Aantasting woongenot en schade aan of in gebouwen

Als gevolg van de ervaren rattenoverlast neemt het gevoel van een prettige en veilige leefomgeving bij inwoners af. Bij veel negatieve publiciteit kan dit het imago van de gemeente schaden.

Daarnaast zorgen ratten voor schade aan en in gebouwen, zo kan door het doorknagen van elektriciteitskabels kortsluiting ontstaan.

Huidige beleid

Momenteel neemt de gemeente al maatregelen om de overlast van ratten zo veel mogelijk te voorkomen en te beperken. Dit gebeurt op verschillende manieren en vanuit verschillende disciplines. Zo heeft de gemeente aan Circulus-Berkel de zorg voor het uitvoeren van de wettelijke zorgplicht op het gebied van plaagdierbestrijding opgedragen.

Hierbij is vastgelegd dat de dienstverlening in geval van rattenbestrijding voor inwoners gratis wordt verleend.

Daarnaast worden bij rioolvervanging de bestaande, in openbaar gebied gelegen, huis- en kolkaansluitingen van gres vervangen door aansluitingen van kunststof. Hiermee wordt de kans op kapotte riolering in openbaar gebied verminderd en kunnen ratten minder makkelijk via de riolering in de openbare ruimte komen.

Tevens wordt, onder andere door middel van handhaving en toezicht, getracht te voorkomen dat zwerfvuil ontstaat. Indien zwerfvuil geconstateerd wordt, wordt het zwerfvuil zo spoedig mogelijk door Circulus-Berkeel verwijderd. Dit maakt onderdeel uit van deel I van de dienstverleningsovereenkomst met Circulus-Berkeel.

Doelstelling

De ervaren overlast van ratten wordt zoveel mogelijk beperkt. Het aantal ratten wordt beheerst en het aantal meldingen van ratten in de openbare ruimte is uiterlijk vanaf eind 2021 terug op het niveau van het aantal meldingen in 2010 (totaal 20 meldingen per jaar).

Kaders

De verbeterde aanpak van de rattenoverlast dient binnen de kaders van het huidige beleid, de huidige dienstverleningsovereenkomst en de geldende wet- en regelgeving te worden gerealiseerd.

1. In de bestaande wet- en regelgeving zijn de taken en verantwoordelijkheden van de verschillende actoren beschreven. De aanpak dient te passen binnen de kaders van de wet- en regelgeving.
2. De afvalstoffenheffing is het belangrijkste beleid, dat kader stellend is voor de aanpak van de rattenoverlast. De maatregelen binnen de aanpak mogen niet in conflict zijn met de afvalstoffenheffing.
3. Vervolgens dient de aanpak te passen binnen de huidige dienstverleningsovereenkomst voor de inzameling van huishoudelijk afval en stadsreiniging met Circulus-Berkeel. Het is eventueel mogelijk om in de toekomst het onderdeel plaagdierbestrijding in de dienstverleningsovereenkomst aan te passen.
4. Ook wordt aangesloten op de "Visie leefomgeving" van de gemeente. Hierin is de ambitie van de gemeente beschreven. De aanpak moet bijdragen aan deze ambitie.

In bijlage 2 wordt uitgebreider ingegaan op de relevante wet- en regelgeving. De overige kaders worden verder in bijlage 3 behandeld.

Voorstel aanvullende maatregelen

De voorgestelde maatregelen zijn een aanvulling en tevens verbetering op het bestaande beleid. Deze maatregelen hebben tot doel het bestaande beleid te versterken.

Gezien de complexiteit van het vraagstuk kan niet worden volstaan met het inzetten van slechts één aanvullende maatregel. Daarom wordt gebruikgemaakt van een mix van maatregelen, te weten:

- Het aanstellen van een interne coördinator voor de rattenbestrijding.
- Het geven van gerichte en heldere voorlichting aan inwoners en bedrijven over maatregelen om rattenoverlast te voorkomen en over taken en verantwoordelijkheden bij het voorkomen en het bestrijden van rattenoverlast.
- Het preventief bestrijden van ratten bij (her)ontwikkelingen.
- Het actief integrale maatregelen nemen bij een grootschalige overlast.

Allereerst wordt de interne coördinatie van de rattenoverlast verbeterd door het aanstellen van een coördinator, die alle meldingen verzameld en beoordeeld en die vervolgens de benodigde acties uitzet. Hierdoor ontstaat een beter beeld van het aantal meldingen en de spreiding van de meldingen over de gemeente. Op deze wijze worden de krachten veel beter gebundeld, afgestemd en er wordt daardoor meer focus aangebracht op de doelmatigheid in de bestrijding. Dit zorgt ervoor dat de bestrijding efficiënter en gericht verloopt.

Als tweede maatregel wordt ingezet op bewustwording bij inwoners over hun eigen taken en verantwoordelijkheden voor het voorkomen van overlast van ratten. Zoals al is aangegeven is de

overlast vooral het gevolg van onjuist menselijk handelen. De voorgestelde maatregelen worden in bijlage 5 nader toegelicht.

Financiële consequenties

Voor de uitvoering van de integrale aanpak van de rattenoverlast is budget nodig. Voor de aanpak van de rattenoverlast is een structureel bedrag van € 50.000 benodigd. Deze bestaat enerzijds uit de tijdsbesteding van de coördinator en overige betrokkenen en anderzijds uit kosten voor voorlichting, communicatie en preventieve maatregelen. De benodigde kosten bij grootschalige overlast zijn niet vooraf niet te bepalen, hiervoor wordt in die situatie apart krediet aangevraagd.

Verwachte effect van maatregelen

Om de te verwachten effecten van de voorgetelde maatregelen te kunnen bepalen, zijn de een aantal beoordelingscriteria gehanteerd. Op basis van deze criteria zijn de positieve en negatieve effecten van de maatregelen bepaald. Hierbij is niet alleen gekeken naar nieuwe maatregelen, maar ook maatregelen die reeds worden uitgevoerd en die (indirect) bijdragen aan de bestrijding van ratten zijn meegenomen.

De bestaande maatregelen komen niet te vervallen, de nieuwe maatregelen zijn ter aanvulling en versterking van de reeds bestaande maatregelen. Samen zullen de maatregelen voor een veel groter effect gaan zorgen dan in het verleden het geval is geweest. De bestrijding van de rattenoverlast wordt hierdoor veel effectiever.

Door het verbeteren van de coördinatie wordt een toename van het aantal meldingen uit een gebied eerder gesignaleerd en daardoor kan eerder en gericht worden ingegrepen. Hierdoor wordt voorkomen dat overlast ontstaat. Door voortaan alle meldingen van de verschillende organisaties (Gemeente Deventer Circulus Berkel, woningcorporaties) op één plek bij elkaar te brengen zijn we veel beter in staat om sterk strategisch en ook veel effectiever te handelen en met een gestructureerde (minder ad hoc) en samenhangende (minder gefragmenteerde) aanpak van de bestrijding van ratten binnen de gemeente Deventer. De coördinator houdt hierdoor goed zicht en grip op de materie en kan snel handelen indien dit nodig is.

Een gerichte en regelmatige voorlichting aan inwoners zorgt ervoor dat inwoners beter op de hoogte zijn van hun eigen taken en verantwoordelijkheden. Het effect is dat bewoners op termijn hun gedrag aanpassen, waardoor de overlast wordt voorkomen. Hierbij is het wel zaak dat deze communicatie met enige regelmaat wordt herhaald om de boodschap levend te houden bij de mensen en de organisaties die het aangaat. In bijlage 6 wordt uitgebreid ingegaan op de te verwachten effecten.

Evaluatie

Het nieuwe beleid dient jaarlijks in januari/februari te worden geëvalueerd, zodat het effect van het beleid kan worden bepaald. Hierbij worden de volgende aspecten onderzocht:

- de interne coördinatie;
- het aantal meldingen van 'ratten in de openbare ruimte';
- het aantal gevangen of gedode ratten;
- het effect van voorlichting aan bewoners.

In bijlage 7 is de wijze van evalueren verder uitgewerkt.

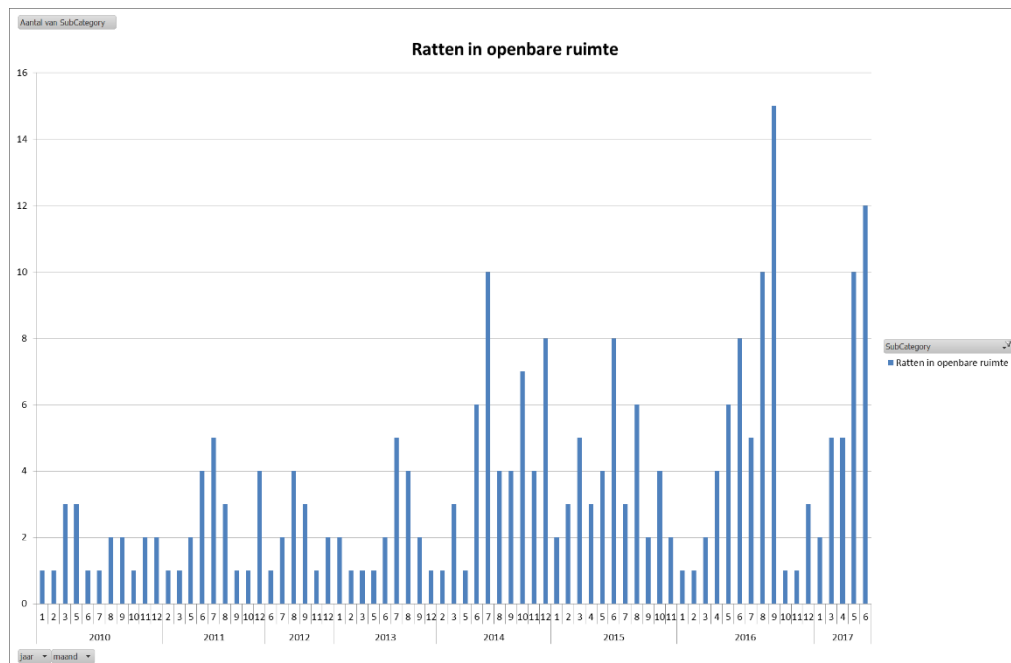
Bijlage 1: Analyse meldingen 'ratten in de openbare ruimte'

Sinds 2010 worden alle Meldingen Openbare Ruimte vastgelegd; eerst in KIMMOR, vervolgens in Mozard en tegenwoordig in e-Suite. Deze meldingen worden vastgelegd in verschillende categorieën, waaronder 'ratten in de openbare ruimte'. De beschikbare meldingen zijn geanalyseerd, zie Tabel 2. Hierbij wordt opgemerkt dat in 2012 alleen gegevens beschikbaar zijn van de periode juli t/m december.

Tabel 2: aantal melding van ratten in de openbare ruimte per jaar

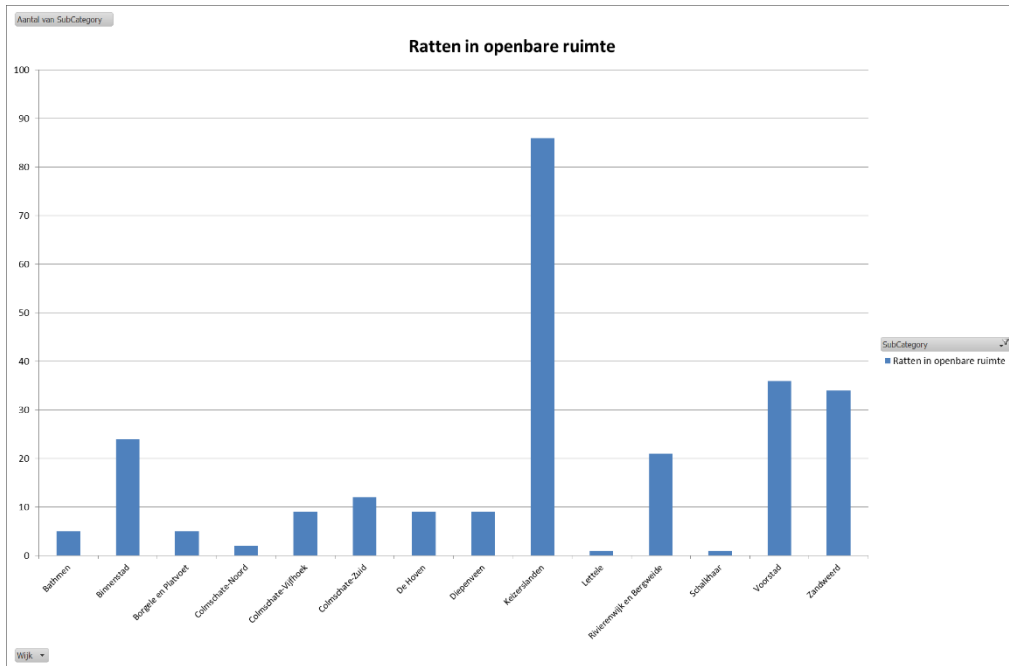
	2010	2011	2 ^o helft 2012	2013	2014	2015	2016	2017	Totaal
Ratten in de openbare ruimte	19	22	13	19	48	42	57	78	298

Uit de meldingen blijkt dat de rattenoverlast in de periode januari 2010 tot en met december 2017 is toegenomen. Waarbij de toename met name heeft plaatsgevonden sinds 2014. Daarnaast blijkt dat het aantal meldingen over de seizoenen varieert, zie Figuur 1. In de zomerperiode ontvangt de gemeente de meeste meldingen van 'ratten in de openbare ruimte'.

Figuur 1: aantal melding van ratten in de openbare ruimte per maand

Daarnaast wordt de locatie van de meldingen bijgehouden, hiermee ontstaat een beeld van de spreiding van de rattenoverlast over de stad, zie Figuur 2. Veruit de meeste meldingen (86 stuks) van rattenoverlast komen uit Keizerslanden. Daarna volgen Voorstad (36 meldingen), Zandweerd (34 meldingen), Binnenstad (24 meldingen) en Rivierenwijk (21 meldingen).

Figuur 2: aantal meldingen van ratten in de openbare ruimte per wijk

Bijlage 2: Wet en regelgeving

Gemeenten hebben een wettelijke taak en verantwoordelijkheid als het gaat om het voorkomen en bestrijden van overlast door ongedierte (ongediertebestrijding):

1. als er sprake is van risico voor de volksgezondheid of
2. in situaties van overlast in openbaar gebied of
3. op het moment dat inwoners overlast ondervinden, die wordt veroorzaakt door derden.

In de volgende wetten zijn bepalingen opgenomen met betrekking tot de preventie en bestrijding van ongedierte:

1. Wet publieke gezondheid
2. Afvalstoffenverordening (ASV)
3. Woningwet en Bouwbesluit 2012
4. Warenwet
5. Wet gewasbeschermingsmiddelen en Biociden
6. Burgerlijk Wetboek
7. Natuurbeschermingswet

De meeste regels zien op een algemene zorgplicht ter voorkoming van overlast door ongedierte. De taken en verantwoordelijkheid op grond van de Wet publieke gezondheid, de Afvalstoffenverordening en de Woningwet en het Bouwbesluit 2012 vormen het belangrijkste wettelijk kader in de aanpak van rattenoverlast.

Wet publieke gezondheid

Artikel 2 uit de Wet publieke gezondheid gaat in op de verantwoordelijkheid van de gemeente voor het waarborgen van de publieke gezondheidszorg (Wet publieke gezondheid, 2016). Binnen dit kader valt ook het beperken van risico's voor de volksgezondheid. Wat vervolgens betekent dat de gemeente een verantwoordelijkheid heeft voor de bestrijding van ratten in de openbare ruimte.

Afvalstoffenverordening

De Afvalstoffenverordening (ASV) is opgesteld voor de omgang met afvalstoffen buiten inrichtingen zoals genoemd in de wet Milieubeheer. Hieronder valt het openbaar gebied. Paragraaf 5 van de ASV heeft betrekking op het voorkomen van zwerfafval. Op het moment dat iemand voedsel in het openbaar gebied achterlaat dan is sprake van een overtreding van de ASV.

Woningwet en Bouwbesluit 2012

In artikel 1a van de Woningwet is aangegeven dat de perceeleigenaar er voor moet zorgen dat het perceel en de aanwezige bouwwerken geen gevaar geven voor de gezondheid of de veiligheid. Dit geldt ook voor het gebruik van het perceel en de aanwezige bouwwerken. Daarnaast mag slopen van de aanwezige bouwwerken ook niet leiden tot een gevaar voor de gezondheid of veiligheid (Woningwet, 2017). Daarnaast moeten woningen voldoen aan de technische eisen uit het Bouwbesluit 2012.

Beperkte mogelijkheden voor handhavend optreden

Alleen in die gevallen dat de oorzaak van de overlast aantoonbaar het gevolg is van een overtreding van de Woningwet of het Bouwbesluit 2012 en er bij de perceeleigenaar geen bereidheid bestaat om maatregelen te nemen, kan er door de gemeente handhavend opgetreden worden.

In de praktijk is het echter zeer lastig om de directe oorzaak van rattenoverlast aan te tonen. Het is dan ook de verwachting dat bij uitzondering gebruikgemaakt kan worden van de wettelijke mogelijkheden om handhavend op te treden.

Bijlage 3 Kaders

De aanpak van de rattenoverlast dient binnen de kaders van het huidige beleid, de huidige dienstverleningsovereenkomst en de geldende wet- en regelgeving te worden gerealiseerd.

1. In de bestaande wet- en regelgeving zijn de taken en verantwoordelijkheden van de verschillende actoren beschreven. De aanpak dient te passen binnen de kaders van de wet- en regelgeving.
2. De afvalstoffenheffing is het belangrijkste beleid dat kader stellend is voor de aanpak van de rattenoverlast. De maatregelen binnen de aanpak mogen niet in conflict zijn met de afvalstoffenheffing.
3. Vervolgens dient de aanpak te passen binnen de huidige dienstverleningsovereenkomst met Circulus-Berkel. Het is eventueel mogelijk om in de toekomst het onderdeel plaagdierbestrijding in de dienstverleningsovereenkomst aan te passen.
4. Ook wordt aangesloten op de "Visie leefomgeving" van de gemeente. Hierin is de ambitie van de gemeente met betrekking tot de openbare ruimte beschreven. De aanpak moet bijdragen aan deze ambitie.

Afvalstoffenheffing

De huidige afvalstoffenheffing op basis van Diftar, zoals deze in 2013 is ingevoerd, geldt als uitgangspunt en wordt niet gewijzigd. De afvalstoffenheffing bestaat uit een vast deel en een variabel deel. Het doel hiervan is om afvalscheiding, door middel van een financiële prikkel, te stimuleren.

Dienstverleningsovereenkomst Circulus Berkel

In 2008 is voor een periode van 10 jaar een dienstverleningsovereenkomst (dvo) gesloten met Circulus Berkel. In deze overeenkomst is geregeld op welke wijze Circulus Berkel zorg draagt voor de inzameling van huishoudelijk afval en stadsreiniging voor de gemeente Deventer.

De dvo bestaat uit twee delen. Deel I gaat over afvalinzameling en deel II gaat over het beheer van de openbare ruimte. Binnen deel I valt onder andere het opruimen van illegaal achtergelaten afval. Onderdeel van deze werkzaamheden uit deel II is de plaagdierbestrijding, waar de rattenbestrijding onder valt. Hierbij is vastgelegd dat de dienstverlening in geval van rattenbestrijding voor inwoners gratis wordt verleend. Per kwartaal dient het aantal meldingen met betrekking tot dierplaagbestrijding dat heeft plaatsgevonden te worden gerapporteerd.

Visie leefomgeving

In 2014 is de Visie leefomgeving opgesteld. Deze visie geeft, op basis van ontwikkelingen in de gemeente en elders in Nederland, de richting aan voor het toekomstige beheer van de openbare ruimte in Deventer. Het uitgangspunt is dat de leefomgeving overal in Deventer schoon, goed onderhouden (heel), veilig en prettig om te verblijven is.

De kernpunten van de Visie leefomgeving

- 1 De leefomgeving in de hele gemeente is schoon, heel en veilig: We 'bewaken' de ondergrens bij het beheer en onderhoud van de openbare ruimte;
- 2 Bij de (her)inrichting van de openbare ruimte richten we ons op goede leefbaarheid, duurzaamheid, ecologie en onderhoudsvriendelijkheid;
- 3 Bij het werken in de leefomgeving krijgt de beleving van de openbare ruimte een zwaar accent, naast het maken van economische en sociale verbindingen;
- 4 De inzet van bewoners en ondernemers kan verschillende vormen krijgen. We onderscheiden bewonersinitiatieven en zelfbeheer. De ruimte voor initiatief vertalen we naar de inwoners met het motto 'Wij de basis, u de plus'.

Bij de aanpak van de rattenoverlast zijn met name kernpunten 1 en 4 uit de Visie leefomgeving relevant. In een leefomgeving die schoon en heel is, is minder kans op overlast door ratten. Bij de aanpak van de rattenoverlast hebben wij hulp nodig van andere partijen, zoals bewoners en ondernemers.

Bijlage 4: Betrokkenen en verantwoordelijkheden

Betrokkenen

Bij de aanpak van de rattenoverlast zijn verschillende teams binnen de gemeente betrokken. Daarnaast hebben ook onze ketenpartners en externe partijen een rol.

De belangrijkste betrokkenen zijn:

- Gemeente
 - programmamanager Leefomgeving
 - programmaonderdeelmanager Reiniging en Afval
 - Programmaonderdeelmanager Water en Riolering
 - contractbeheerder Milieu
 - wijkenmanagers WijDeventer
 - sociale teams
 - assistent wijkenbeheerders
 - team Handhaving & Toezicht
- Circulus-Berkel
- Woningcorporaties
- Particulieren
- Bedrijven en stichtingen

Verantwoordelijkheden

De aanpak van rattenoverlast is niet alleen de verantwoordelijkheid van de gemeente. Ook inwoners, woningcorporaties en bedrijven hebben een rol in het voorkomen en de bestrijding van rattenoverlast.

Gemeente

De gemeente is, op basis van artikel 2 uit de Wet publieke gezondheid, verantwoordelijk voor het waarborgen van de publieke gezondheidszorg. Binnen dit kader valt ook het beperken van risico's voor de volksgezondheid. Wat vervolgens betekent dat de gemeente een verantwoordelijkheid heeft voor de bestrijding van ratten in de openbare ruimte. Daarnaast heeft de gemeente een belangrijke rol in het voorkomen van overlast, bijvoorbeeld door middel van communicatie en voorlichting. Daarvoor dient de gemeente het rioleringsstelsel in een goed staat te houden door regelmatig inspecties en onderhoud uit te voeren.

Circulus-Berkel

In de Dienstverleningsovereenkomst is vastgelegd dat Circulus-Berkel, in opdracht van de gemeente, zorgdraagt voor het uitvoeren van de wettelijke zorgplicht op het gebied van plaagdier bestrijding. Dit betekent voor inwoners dat zij bij overlast van plaagdieren voor de bestrijding gebruik kunnen maken van de diensten van Circulus-Berkel. Hiermee heeft Circulus-Berkel een belangrijke uitvoerende rol in het bestrijden van de overlast. Zij is verantwoordelijk voor het op een goede wijze uitvoeren van haar taken.

Daarnaast is Circulus-Berkel onder andere ook verantwoordelijk voor de inzameling van huishoudelijk afval en het verwijderen van zwerfvuil.

Woningcorporaties

De woningcorporaties zijn eigenaar van een groot aantal huurwoningen verspreid over Deventer. Zij zijn dan ook verantwoordelijk voor de aanpak van de rattenoverlast in hun woningen en op hun terreinen. Daarbij kunnen zij hun huurders voorlichten en indien nodig aanspreken.

Particulieren

Op basis van artikel 1a van de Woningwet is op particulier terrein de eigenaar zelf verantwoordelijk voor het voorkomen en voor de bestrijding van ratten.

Via de website van de gemeente en het Meldpunt Openbare Ruimte worden particulieren voor de bestrijding van ratten in de woning door verwezen naar Circulus-Berkel.

Bedrijven en stichtingen

Voor bedrijven en stichtingen geldt ook dat zij, op basis van artikel 1a van de Woningwet, op eigen terrein zelf verantwoordelijk zijn voor het voorkomen en voor de bestrijding van ratten.

Bijlage 5: Voorstel maatregelen

Gezien de complexiteit van het vraagstuk kan niet worden volstaan met het inzetten van slechts één maatregel. Daarom wordt gebruikgemaakt van een mix van maatregelen, te weten:

- Het aanstellen van een interne coördinator voor de rattenbestrijding.
- Het geven van gerichte en heldere voorlichting aan inwoners en bedrijven over maatregelen om rattenoverlast te voorkomen en over taken en verantwoordelijkheden bij het voorkomen en het bestrijden van rattenoverlast.
- Het voorkomen, dan wel herstellen van kapotte riolering.
- Het voorkomen, dan wel verwijderen van zwerfvuil in openbaar gebied.
- Het voorkomen van schuilplekken.
- Het preventief bestrijden van ratten bij (her)ontwikkelingen.
- Het actief integrale maatregelen nemen bij een grootschalige overlast.

Interne coördinatie

Allereerst wordt de interne coördinatie van de rattenoverlast verbeterd door het aanstellen van een coördinator, die alle meldingen verzameld en beoordeeld en die vervolgens de benodigde acties uitzet. Hierdoor ontstaat een beter beeld van het aantal meldingen en de spreiding van de meldingen over de gemeente. Dit zorgt ervoor dat de bestrijding efficiënter verloopt.

De interne coördinator zorgt voor afstemming tussen de verschillende teams en externen (zoals woningcorporaties en ongediertebestrijders) die betrokken zijn bij het vraagstuk, hierdoor worden meldingen integraal opgepakt.

Alle meldingen worden door de coördinator behandeld, per melding wordt vervolgens een afweging gemaakt welke aanpak noodzakelijk is. De coördinator zorgt dat de verschillende betrokkenen hun verantwoordelijkheden kennen en nemen, de werkzaamheden uitvoeren en het resultaat terugkoppelen.

De coördinator stemt de acties zowel intern als extern af. Waar nodig worden woningcorporaties betrokken bij de aanpak.

De coördinator wisselt kennis en informatie over meldingen van ratten uit met de corporaties en commerciële plaagdierbestrijders. Hierdoor ontstaat een completer beeld van de locaties met rattenoverlast in de gemeente Deventer.

De verwachte tijdsbesteding van de coördinator bedraagt gemiddeld 4 uur per week. De eerste periode (3 tot 6 maanden) is een tijdsbesteding van 8 uur per week noodzakelijk.

Het gevolg van het aanstellen van een coördinator is dat er minimaal voor een periode van 4 jaar (2018-2021) extra formatie benodigd is en periodiek afstemming tussen de verschillende betrokkenen plaatsvindt. De extra formatie kan eventueel als taak aan een bestaande functie worden toegevoegd. Dit vraagt hoe dan ook extra budget. In de huidige situatie vindt deze afstemming al plaats, maar is het financieel niet zichtbaar, doordat de kosten over andere werkzaamheden worden verdeeld.

Het voordeel van het aanstellen van een coördinator is dat alle meldingen centraal behandeld worden en dat de bestrijding, dan wel beheersing, effectiever en efficiënter wordt. Dit zorgt ervoor dat de problematiek beheersbaar wordt. Mogelijk kan de coördinerende taak op termijn ook door Circulus-Berkel worden uitgevoerd.

Voorlichting

Middels voorlichting aan inwoners wordt gewezen op de eigen verantwoordelijkheid bij het voorkomen en bestrijden van rattenoverlast. Dit gebeurt door middel van een animatiefilmpje dat wordt geplaatst op de website, op facebook en op twitter. Naast het gebruik van een filmpje wordt een flyer ingezet om oorzaken en gevolgen op een speelse manier te communiceren. Bij meerdere meldingen uit de zelfde buurt in een korte tijd, wordt door de coördinator gekeken welke extra communicatiemiddelen ingezet worden.

Door het geven van voorlichting wordt het bewust zijn van mensen vergroot. Al is op voorhand niet aan te geven hoe effectief voorlichting is. Door regelmatig voorlichting te geven, wordt het effect vergroot.

In het kader van voorlichting en communicatie wordt samengewerkt met de ketenpartners zoals Circulus-Berkel, Het Groenbedrijf. Daarnaast worden, afhankelijk van de locatie, ook woningcorporaties, scholen en parkmanagementbedrijven betrokken.

Voorkomen, dan wel herstellen van kapotte riolering

Conform het huidige beleid worden bij rioolvervanging de bestaande, in openbaar gebied gelegen, huis- en kolkaansluitingen van gres vervangen door aansluitingen van PP. Hiermee wordt de kans op kapotte riolering verminderd en kunnen ratten minder makkelijk via de riolering in de openbare ruimte komen.

Daarnaast laat de gemeente het rioolstelsel regulier inspecteren om een beeld te krijgen van de kwaliteit van het rioolstelsel. Hiermee wordt getracht te voorkomen dat er ergens gaten in het riool komen.

Voorkomen, dan wel verwijderen van zwerfvuil in openbaar gebied

Conform het huidige beleid moet door middel van handhaving en toezicht worden voorkomen dat zwerfvuil ontstaat. Daarnaast wordt door het geven van voorlichting ter plekke, bij bijvoorbeeld het voeren van vogels, geprobeerd te voorkomen dat zwerfvuil ontstaat.

Indien zwerfvuil geconstateerd wordt, wordt het zwerfvuil zo spoedig mogelijk door Circulus-Berkel verwijderd.

Voorkomen van schuilplekken en het preventief bestrijden van ratten bij (her)ontwikkelingen

Bij (her)ontwikkelingen in de openbare ruimte, zoals rioolvervanging en vervangende nieuwbouw door projectontwikkelaars of woningcorporaties, wordt ingezet op het preventief bestrijden van ratten.

Hiervoor moeten met ontwikkelaars en woningbouwcorporaties afspraken worden gemaakt over het tijdig bestrijden van ratten bij sloopwerkzaamheden. Dit dient in een overeenkomst met de partijen te worden vastgelegd.

Hierbij moet gedacht worden aan het plaatsen van lokdozen en klemmen om ratten te vangen.

Daarnaast moet bij sloop de bestaande vervallen riolering volledig worden verwijderd en afgesloten.

Hierdoor neemt de kans af dat ratten, als gevolg van de ontwikkelingen, schuilplekken vinden.

Dit vraagt goede afstemming met externe partijen en een goede interne afstemming van ontwikkelingen en werkzaamheden, zodat maatregelen tijdig genomen (kunnen) worden. Dit leidt tot extra kosten bij ontwikkelingen en maatregelen.

Het voordeel is dat de kans dat ratten tot overlast gaan leiden sterk wordt verminderd en daarmee worden de kosten voor bestrijding beperkt.

Het actief integrale maatregelen nemen bij een grootschalige overlast.

Primair wordt ingezet op het voorkomen van rattenoverlast. Toch bestaat de kans dat grootschalige overlast ontstaat. In dat geval kan de coördinator opschalen en grootschalige maatregelen nemen.

Deze maatregelen worden met de betrokken ketenpartners afgestemd.

Mogelijke maatregelen zijn het gebruik van gif in afgesloten ruimten (dit is voorbehouden aan gespecialiseerde plaagdierbestrijders) en het toepassen van speciale rattenvallen in de riolering.

De benodigde kosten bij grootschalige overlast zijn niet vooraf niet te bepalen, hiervoor wordt in die situatie apart krediet aangevraagd. Op basis van het huidige aantal meldingen is de verwachting dat slechts in uitzonderlijke situatie opgeschaald moet worden.

Inzet sociale teams

Zoals aangegeven is het moeilijk om aan te tonen dat de oorzaak van de overlast het gevolg is van overtreding van de Woningwet of het Bouwbesluit 2012. Hierdoor zijn de mogelijkheden om handhavend op te treden beperkt.

In gevallen dat er sterke aanwijzingen zijn dat de overlast afkomstig is vanaf één perceel, is het toch wenselijk om de woning of het perceel te kunnen inspecteren. In dit geval zouden de sociale teams verzocht kunnen worden om een huisbezoek af te leggen. Zij hebben meer mogelijkheden om bij mensen binnen te komen en kunnen daarnaast eventueel hulp organiseren.

De sociale teams werken nauw samen met de wijkmanagers van WijDeventer en zijn veelal goed op de hoogte van de wijkbewoners die een zorgbehoefte hebben.

Daarnaast is het wenselijk dat de coördinator Rattenoverlast een lijst met contactpersonen van de sociale teams heeft, zodat de coördinator snel contact kan leggen zodra er signalen zijn van vervuiling door een particulier. Eventueel kan ook een vast contactpersoon aansluiten bij periodieke afstemmingsoverleggen om zo zaken vroegtijdig te kunnen afstemmen en signaleren.

Gezien het aantal meldingen en de overige maatregelen is het de verwachting dat bij uitzondering gebruikgemaakt wordt van een rechtstreekse lijn met de sociale teams.

Bijlage 6: Verwachte effect van maatregelen

Om de te verwachten effecten van de voorgetelde maatregelen te kunnen bepalen, zijn de volgende beoordelingscriteria gehanteerd:

- Aantal meldingen: Wat is effect van de maatregel op het aantal meldingen?
- Inzicht in overlast: Wat is het effect op het inzicht in de omvang en locaties van de overlast?
- Afhandeling meldingen: Wat is effect van de maatregel op de afhandeling van meldingen?
Wat is de tevredenheid over de afhandeling van de melding?
- Betrokkenheid actoren: Wat is effect van de maatregel op de betrokkenheid van actoren?
- Haalbaarheid of draagvlak: Is de maatregel haalbaar en/of is er draagvlak voor de maatregel?
- Kosten: Leidt de maatregel tot extra kosten?

Op basis van deze criteria zijn de positieve en negatieve effecten van de maatregelen bepaald. Hierbij is niet alleen gekeken naar nieuwe maatregelen, maar ook maatregelen die reeds worden uitgevoerd en die (indirect) bijdragen aan de bestrijding van ratten zijn meegenomen.

Het verbeteren van de rattenbestrijding in openbaar gebied, door de gemeente en Circulus-Berkeel, heeft direct het grootste positieve effect op het aantal meldingen. Deze maatregelen zijn ook relatief eenvoudig te nemen.

De effecten van voorlichting aan inwoners, om voedsel en schuilplekken voor ratten te verminderen, zijn minder groot. De verwachting is dat de betrokkenheid iets toeneemt.

Het vervangen van kapotte aansluitingen, bij zowel klachten als rioolvervanging, wordt reeds door de gemeente uitgevoerd uit het oogpunt van goed rioleringsbeheer. Deze maatregel draagt bij aan het beperken van schuilplekken voor ratten. Het continueren van de maatregel leidt niet tot extra kosten of inzet.

Het voorkomen en verwijderen van zwerfvuil gebeurt al in het kader van de Verordening afvalstoffenheffing. Deze maatregel draagt bij aan het beperken van schuilplekken voor ratten. Het continueren van de maatregel leidt niet tot extra kosten of inzet.

Momenteel wordt een plan van aanpak omgesteld om illegale bijplaatsing te beperken. Deze maatregelen zullen ook bijdragen aan het verminderen van schuilplekken en voedsel voor ratten.

Door bij (her)ontwikkelingen de ontwikkelaar te betrekken bij de bestrijding van ratten nemen de kosten voor de ontwikkelaar iets toe. Een groot deel van de maatregelen zijn reeds onderdeel van de werkzaamheden van de ontwikkelaar en leiden daardoor niet tot extra kosten. Door de eisen vooraf aan te geven, wordt de ontwikkelaar betrokken bij het vraagstuk, wat de betrokkenheid vergroot.

Bijlage 7: Evaluatie

Het nieuwe beleid dient jaarlijks in januari/februari te worden geëvalueerd, zodat het effect van het beleid kan worden bepaald. Hierbij worden de volgende aspecten onderzocht:

- de interne coördinatie;
- het aantal meldingen van 'ratten in de openbare ruimte';
- het aantal gevangen of gedode ratten;
- het effect van voorlichting aan bewoners.

Interne coördinatie

Door middel van interviews met de betrokken medewerkers vanuit de verschillende teams (en externe partijen) wordt onderzocht of de interne coördinatie er toe heeft geleid dat meldingen eerder en beter zijn opgepakt.

Aantal meldingen van 'ratten in de openbare ruimte'

Om het effect van de maatregelen te bepalen worden de meldingen zowel kwantitatief als kwalitatief geanalyseerd. Op basis van het aantal meldingen van 'ratten in de openbare ruimte' uit het gemeentelijke meldsysteem wordt bepaald of het aantal meldingen op het niveau van 2010 is. Hierbij wordt ook naar de spreiding van de meldingen over de gemeente gekeken om te bepalen of de overlast zich verplaatst. Daarnaast kan worden bepaald of het preventief bestrijden van ratten bij ontwikkelingen effect heeft gehad.

Aantal gevangen of gedode ratten

Door het aantal gevangen en gedode ratten te registreren kan, in combinatie met het aantal meldingen, worden bepaald of bestrijding effectief is.

Deze gegevens dienen door de bedrijven, die zorgen voor de plaagdierbestrijding, te worden aangeleverd, waarbij het aantal, de datum en de locatie moeten worden aangegeven.

Effect van voorlichting aan bewoners

Door middel van een enquête, onder een aselechte groep bewoners, wordt onderzocht of voorlichting over rattenoverlast heeft bijgedragen aan de bewustwording van inwoners en het voorkomen en bestrijden van rattenoverlast.